

Baksay Gergely

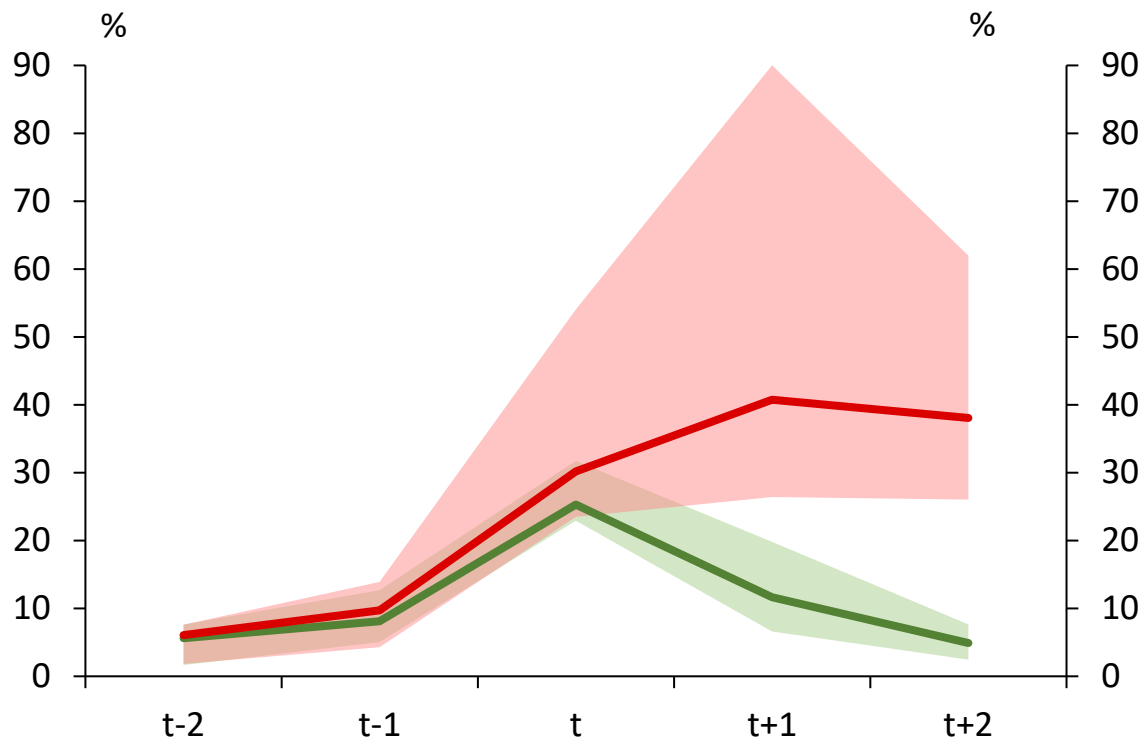
Az infláció letörése közös nemzetgazdasági érdek – mit kell tenni a győzelemért?

Januárban tetőzött a hazai infláció, azóta pedig enyhe lassulását tapasztaltuk. A magas infláció olyan a gazdaságban, mint a magas láz az emberi szervezetnek. A láz a tünet, de nem a betegség maga. A betegséget részben külső (orosz-ukrán háború, globális ellátási láncok zavarai), részben saját belső problémáink (magas energiaimport-igény, alacsony termelékenység) okozzák. Első lépésben a lázat kell csillapítani, majd kezelni a betegséget. Mindkettőhöz pontos gazdaságpolitikai koordinációra van szükség. Rövid távon a költségvetési és monetáris politika összhangjára, hosszú távon pedig megfelelő versenyképességi reformokra.

A 2023-as év kihívása az infláció letörése. Az infláció elleni harcnak ára van, de amennyiben nem győzzük le most, sokáig fogjuk fizetni a költségeit. A tartósan magas infláció fékezi a gazdaság növekedését és a felzárkózásunkat is. Az infláció költségvetési hatásai is negatívak – e tekintetben látszólagos kedvező hatások csak első 1-2 évben merülnek fel, de azt követően „hosszú az infláció árnyéka”. Az állampapírhozamokba beépülő magasabb infláció költségét akár egy évtizedig is fizetni kell.

Az infláció mérséklése nemzetstratégiai érdek, amelyhez valamennyi gazdaságpolitikai ág együttműködésére szükség van. Bár jó esélyünk van arra, hogy az idei év végére elérjük az egyszámjegyű inflációt, ez nem fog automatikusan végbe menni. Szükséges ehhez a szigorú monetáris politika és a fegyelmezett költségvetési politika összhangja, illetve az erélyes versenyszabályozás. Ráadásul a küzdelem nem ér véget 2023 végén. Az év végére várt 10 százalék alatti áremelkedés még mindig többszöröse az árstabilitást jelentő 3 százalékos inflációs célnak, ezért az infláció elleni harc folytatódik.

1. ábra: A 20 százalék feletti inflációs epizódok éves inflációs adatokon beazonosítva: sikeres és sikertelen dezinflációk

Megjegyzés: A sávos terjedelem 25 és 75 százalékos percentilisek. A folytonos vonal az 50. percentilis (medián). Zöld: sikeres, piros: sikertelen esetek.

Forrás: Világbank, MNB számítás

A történelmi nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy az infláció sikeres mérsékléséhez nem elég várni, tenni is kell érte. Az elmúlt 52 évben 204 ország adatai alapján a 20 százalékot meghaladó infláció az esetek csak mintegy 25 százalékában csökkent egyszámjegyre 12 hónapon belül. Csakis határozott és összehangolt gazdaságpolitikával érhetjük el az idei év végére az egyszámjegyű inflációt. Minél gyorsabban törjük meg a magas inflációt, annál gyorsabban térhet vissza a bérek vásárlóértékének emelkedése és a fenntartható növekedéshez szükséges beruházásokat támogató hitelpiaci környezet. Az infláció elleni harc megnyerésének 3+1 pillére van, amelyből mindegyikre szükség lesz ahhoz, hogy év végére egyszámjegyű legyen az infláció.

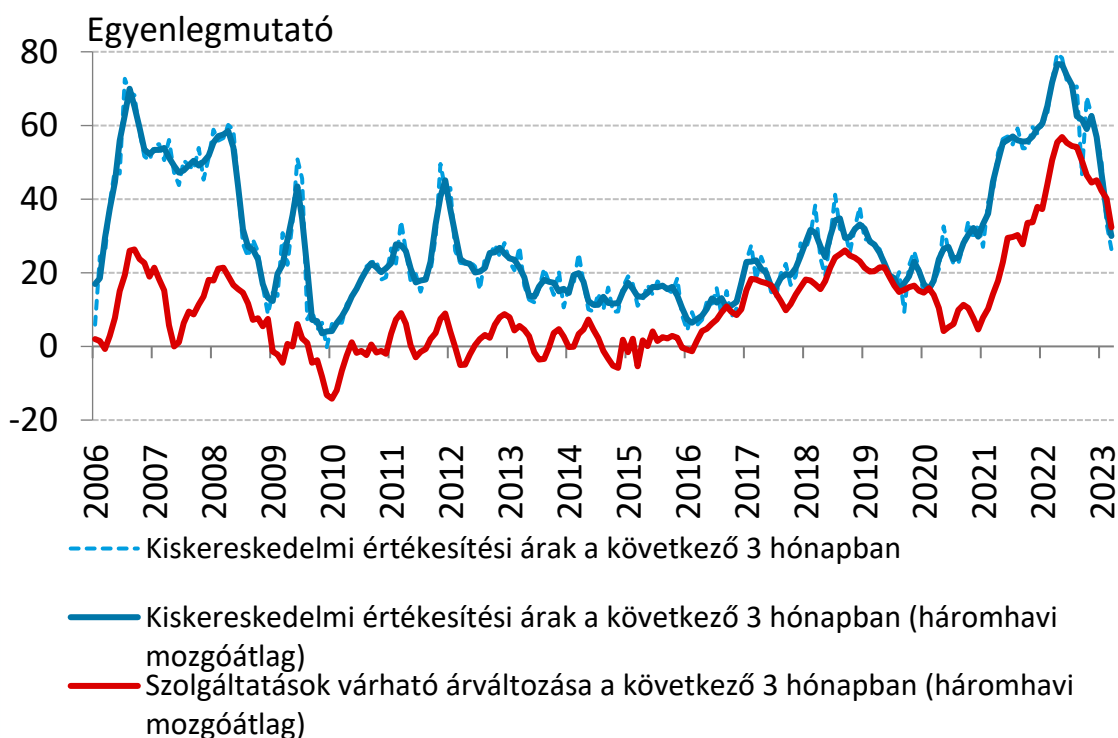
1) Türelmes és kellően szigorú monetáris politika

Az infláció elleni küzdelem alfája a monetáris politika. Mint a modern jegybankoknak, a Magyar Nemzeti Banknak is törvényileg kimondott elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB az elsők között ismerte fel, hogy a 2021-ben

induló inflációs hullám erős és tartós lesz, és ezért indította el 2021 júniusában – az Európai Unióban elsőként – a kamatemelési ciklusát.

Az MNB most is úgy alakítja monetáris politikáját, hogy elsődleges célját, az árstabilitást ismét elérje. Megvan az ehhez szükséges tapasztalat, ugyanis 2017 és 2020 között négy éven át lényegében folyamatosan 3 százalék körül alakult az infláció. Az inflációs fordulat nemcsak a tényadatokban, hanem még erősebben a várakozásokban is látszik. A szigorú monetáris politika jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a piaci szereplők inflációs várakozásai már több hónapja csökkennek.

2. ábra: A kiskereskedelmi értékesítési árakra és a szolgáltatások áraira vonatkozó várakozások alakulása Magyarországon

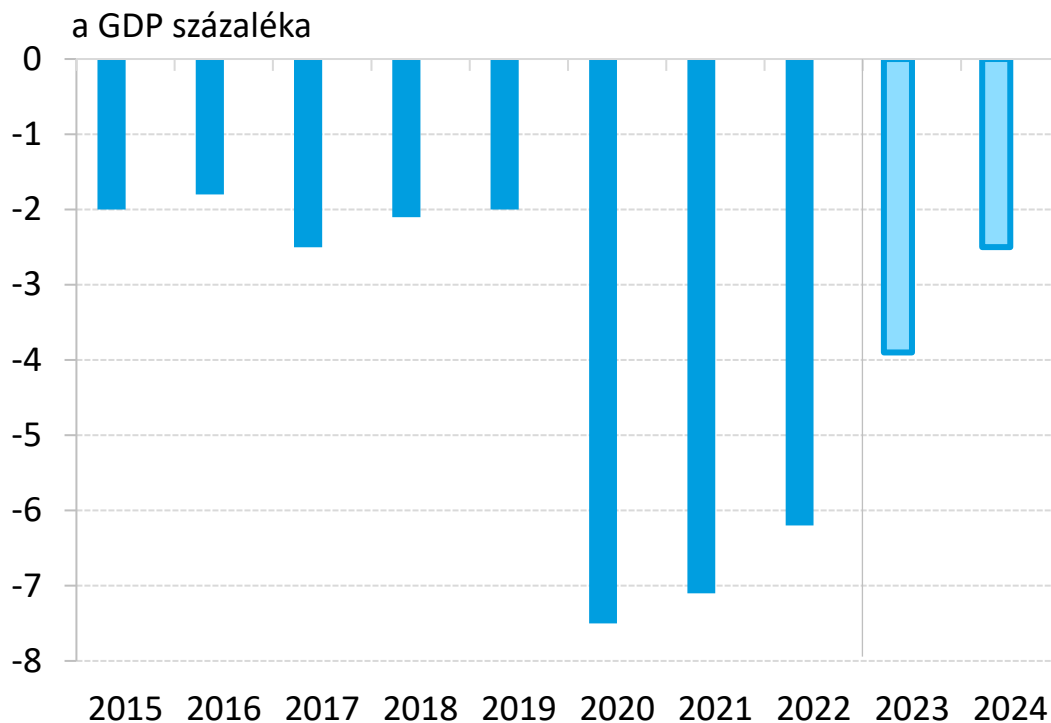
Forrás: Az Európai Bizottság adatai alapján MNB-számítás

2) Fegyelmezett költségvetési politika

Az inflációt a gazdasági keresleten keresztül erősen befolyásolja a költségvetési politika. A magyar költségvetés hiánya az elmúlt két évben meghaladta az EU átlagot, de 2023-ban a tervek szerint már jobban illeszkedik ahhoz. A 3,9 százalékos hiánycél elérését az energiaárak csökkenése segíti, de természetesen emellett is fegyelmezett költségvetési politikát kíván. A következő hónapokban kerül kidolgozásra a 2024. évi

költségvetés. Az előzetesen kitűzött 2,5 százalékos ESA-hiány megerősítése nemcsak a keresletet szabályozná megfelelően, de demonstrációs hatással is járna, mutatva a fiskális politika elköteleződését az infláció letörése mellett.

3. ábra: A költségvetési egyenleg alakulása

Megjegyzés: 2023-tól kormányzati célkitűzés

Forrás: EDP, 2023. évi költségvetési törvény

3) Hatékony versenyhatósági ellenőrzések

Elemzéseink szerint az árak emelkedéséhez 2022-ben a vállalatok árazási gyakorlata is széles körben hozzájárult, ami a vállalati profitok jelentős emelkedésében érhető tetten. 2022 második felében megnőtt az infláció költségtényezőkkel nem magyarázható része, ami magasabb profitedményekre utal. A vállalatok ezt az élénk keresletre támaszkodva tudták megtenni, a kereslet azonban az infláció emelkedésével óvatosabbá vált. Az inflációnak a profitok emelkedése által okozott része a kereslet lassulásával és a verseny élénkülésével fokozatosan eltűnhet, ami felgyorsítja a dezinflációs folyamatot.

Az infláció mérséklődését erősíti, ha a vállalati költségeknek nemcsak az emelkedése, hanem a csökkenése is megjelenik az árakban. Aszimmetrikus árazásnak nevezzük azt a gyakran megfigyelt jelenséget, ha a fogyasztói árakban csak a költségek (például energiakiadás) emelkedése tükröződik, de azok csökkenése nem. Egy jól működő piacon egyrészt a vállalatok valóban érzékelik az alacsonyabb költségeket, másrészt a verseny kikényszeríti azt, hogy azokat érvényesítsék az áraikban is, más különben veszítenek az árversenyben. Akkor lehet gyors az infláció csökkenése 2023-ban Magyarországon, ha a világpiaci energia és élelmiszerárak csökkenését a fogyasztók is megérik a pénztárcájukon – ezúttal kedvező irányban. A verseny erősítése szempontjából fontos és kedvező a Gazdasági Versenyhivatal erőteljes fellépése.

+1) Versenyképességi reformok a hosszú távú árstabilitás érdekében

Ahhoz, hogy az infláció az árstabilitás elérése után tartósan alacsony maradjon strukturális reformokra is szükség van. A termelési tényezők ára a munkaerőtől az energián át a nyersanyagokig számottevően megemelkedett az elmúlt években, ezért olyan típusú gazdasági növekedésre van szükség, amely ezeket minél hatékonyabban használja fel. A magyar gazdaság növekedési modellje eddig inkább extenzív (menyiségi alapú) volt, amelyről át kell állni az erőforrásokkal jobban gazdálkodó intenzív (minőségi típusú) növekedésre. Az intenzív növekedésre való átállás magában foglalja az energiaintenzitás csökkenését és az energiamix fenntarthatóbbá tételét, azaz a zöld átállást, valamint a gazdaság minél szélesebb körű digitalizációját. Az adat az az új erőforrás, amely mindenhol megtalálható, és felhasználása révén nem csökken. Gazdasági növekedésünket gyorsítja és fenntarthatóbbá is teszi, ha az elérhető adatok minél szélesebb körű felhasználását célzó adatreformot hajtunk végre.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2023. május 4-én.”